

5 seminář

Osobní status, subjektivita, římská rodina

A) Subjektivita

- Způsobilost k právům a povinnostem
- Způsobilost k právním úkonům
- Deliktní způsobilost
- Omezení způsobilosti (věk, pohlaví, duševní a tělesná nemoc, snížení na cti)

B) Osobní status

- Status libertatis
- Status civitatis
- Status familiae
- Capitis deminutio maxima
- Capitis deminutio media
- Capitis deminutio minima

Kategorie fyzických osob

Podle původu:

- ingenui
- libertini
- kolonové

Podle občanství

- římsští občané
- Latinové
 - o prisci (veteres)
 - o coloniari
 - o Iuniani
- peregríni

Podle postavení v rodině

- sui iuris
- alieni iuris
 - o pod mocí otcovskou
 - o pod mocí manželskou
 - o personae in causa mancipii

C) Pojmy

Caput, libertas, capitis deminutio, personae sui iuris, personae alieni iuris, Latinové, peregrini, per agrus venuti, servus, ius postliminii, servus, manus, mancipatio, matrimonium – cum manu, - sine manu, revocatio in servitute, servitus poenae, peculium, vindicta (Livius Ab Urbe condita II, 5), cognatio, agantio, ascendent, descendent, sourozenci plnorodí a polorodí, infamia, turpitude;

D) Dominica potestas, otroctví

Vznik otroctví:

- Narozením
- Ztrátou svobody
- Dočasné otroctví (mancipium)
 - o Noxae datio
 - o Prodej z nouze
 - o Přiřčení dlužníka věřiteli
 - o Fur manifestus
 - o Autocratus

Zánik otroctví:

- Manumissio
 - o Ex iure Quiritum
 - Censo
 - Vindicta
 - Testamento
 - o Ex iure honorarium
 - Per epistulam
 - Inter amicos
 - Per convivii adhibitionem (per mensam)
 - o Manumissio in ecclesia
- Bez manumise
 - o Výrok magistráta
 - o Ex lege

E) Rodinné právo**1) Manus****Druhy manželské moci:**

- Matrimonium iustum (legitimum)
 - o Cum manu
 - o Sine manu
- Matrimonium iuris gentium
- Sponsalia

Vznik manželství:

- Confarreatio
- Coemptio
- Usus

- deductio in domum mariti
- Pacta dotalia

Zánik manželství:

- Smrt
 - o Fyzická
 - o Právní

- Z vůle manželů
 - o Jednoho = repudium
 - o Obou = divortium
- Zánik u manželství cum manu
 - o Remancipatio
 - o Diffarraetio

Překážky manželství:

- o Stavovský rozdíl
- o Náboženství
- o Příbuzenství
- o Věk...

2) Patria potestas

Vznik:

- Zplození v řádném manželství
- Nabytí římského občanství otcem
- Legitimace
 - o Per subsequens matrimonium
 - o Per rescriptorum principis
 - o Per oblationem curiae
- Osvojení
 - o Adoptce
 - o Adrogace

Obsah otcovské moci:

- ius vitae necisque
- ius exponendi
- ius vendendi
 - o skutečně
 - o obrazně noxae datio a emancipace
- práva nad majetkem rodiny
- ostatní práva
 - o právo jmenovat tutora
 - o dát (nedát) souhlas k uzavření manželství
 - o ustanovit pupilárního substituta

Zánik otcovské moci:

- smrt dítěte
- emancipace dítěte
- smrt patris familias
- capitis deminutio
- dítě dosáhlo určité hodnosti
- úředním výrokem

F) Právnícké osoby

Korporace (universita personarum):

- Veřejnoprávní

- Římský stát
- Civitates, municipia, coloniae, vici ...
- soukromoprávní - sodalicia, collegia, universitates, societates, hereditas iacens...

Nadace (universita bonorum)

G) Sentence

- 1) Tres faciunt collegium
- 2) IJ Lib. I., tit. IV De Ingenuis: Ingenuus is est qui statim ut natus est liber est
- 3) IJ Lib. I., tit. V: De Libertinis: Libertini sunt qui ex iusta servitute manumissi sunt. manumissio autem est datio libertatis
- 4) Dig. 1,5, 4, pr. Florus 9 inst. Libertas est naturalis facultas eius quod cuique facere libet, nisi si quid vi aut iure prohibetur
- 5) Gaius I. 52 In potestate itaque sunt servi dominorum. Quae quidem potestas iuris gentium est: Nam apud omnes peraeque gentes animadvertere possumus dominis in servos vitae necisque potestatem esse, et quodcumque per servum acquiritur, id domino acquiritur
- 6) Gaius III. 153: Dicitur etiam capitis deminutione solui societatem, quia ciuili ratione capitis deminutio morti coaequatur
- 7) Lib. I., tit. IV De Ingenuis: Ingenuus is est qui statim ut natus est liber est
- 8) Gaius I. 55 Item in potestate nostra sunt liberi nostri, quos iustis nuptiis procreavimus. Quod ius proprium civium Romanorum est (fere enim nulli alii sunt homines, qui talem in filios suos habent potestatem, qualem nos habemus)
- 9) Gaius I. 48 Sequitur de iure personarum alia divisio. Nam quaedam personae sui iuris sunt, quaedam alieno iuri sunt subiectae
- 10) Gaius I. 49: Sed rursus earum personarum, quae alieno iuri subiectae sunt, aliae in potestate, aliae in manu, aliae in mancipio sunt
- 11) Gaius I.160 Maxima est capitis deminutio, cum aliquis simul et civitatem et libertatem amittit; quae accidit incensis, qui ex forma censuali venire iubentur: Quod ius *, qui contra eam legem in urbe Roma domicilium habuerint; item feminae, quae ex senatus consulto Claudio ancillae fiunt eorum dominorum, quibus invitae et denuntiantibus cum servis eorum coierint.
- 12) IJ Lib. I., tit. XVI De capitis minutione: minor sive media est capitis deminutio, cum civitas quidem amittitur, libertas vero retinetur. quod accidit ei cui aqua et igni interdictum fuerit, vel ei qui in insulam deportatus est

13) IJ Lib. I., tit. XVI De capitis minutione: minima capitis deminutio est, cum et civitas et libertas retinetur, sed status hominis commutatur

H) Exegese – fragmenty k zamyšlení

U těchto tří fragmentů si na seminář připravte výkladový překlad, najdete v čem se liší a vysvětlíte proč se liší.

Gaius I. 159 *Est autem capitis deminutio prioris status permutatio.*

IJ Lib. I., tit. XVI De capitis minutione: *Est autem capitis deminutio prioris status commutatio.*

Dig. 4, 5, 1 Gaius 4 ad ed. provinc. *Capitis minutio est status permutatio.*